

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Cornelii Iansenii Episcopi Iprensis Avgvstinvs

In Qvo Genuina sententia profundissimi Doctoris de Auxilio gratiæ medicinalis Christi Salvatoris, & de prædestinatione hominum & Angelorum proponitur, ac dilucidè ostenditur

Jansenius, Cornelius

Lovanii, 1640

8. Item ex libertate beatorum hominum & Angelorum.

urn:nbn:de:hbz:466:1-13704

juntatis, prorsus eadem esse apud Augustinum, tum denique, quod responsio sit incepta, si Pelagius libertatem negante cum naturali necessitate consistere, Augustinus de voluntate respondeat, de qua cum Pelagius nulla quaestio est. Non voluntatem igitur tantum, sed libertatem voluntatis iustitiae Deo asserit Augustinus; imo hoc ipso libertatem quo voluntatem; juxta definitionem Augustini jam sepe traditam. Vnde alibi comparat illam voluntatem qua Deus se negare, hoc est, peccare non potest, cum voluntate obdurata peccatorum qui non possunt credere, quia firmiter nolunt: *Sicut ergo, inquit, quod Dominus negare seipsum non potest, laus est voluntatis divinae, ita quod illi non poterant credere, culpa est voluntatis humanae.* Nempe quia utraque liberissima voluntas est, etsi per seipsam neutra possit ullam omnino ratione mutari.

Hoc igitur modo doctrinam illam Augustini de libertate Dei, quatenus peccare & injustus esse non potest, intellexerunt Veteres qui eam imitati sunt. Nam sanctus Anselmus volens ostendere Angelos atque Deum non necessitate sed libertate suae voluntate justos esse, non recurrit ad hoc quod possint hoc vel illud bonum facere, ut communiter recentiores solent, sed ad radicem altiore, ipsam scilicet voluntatem iustitiae sempiternam. Cum enim dixisset Angelos esse justos & laudabiles libertate non necessitate, quia iustitiam semper tenent, de Deo subiicit: *Quia propter quoniam Deus perfectus habet a se, quae nihil habet, ille maxime laudandus est de bonis quae habet & servat, non ulla necessitate, sed propria & aeterna immutabilitate, scilicet voluntate.* Et explicat alibi: *Nihil ibi operatur necessitas non faciendi, aut impossibilitas faciendi, sed Dei sola voluntas qua veritatem semper, quia & ipse veritas est, sic ut esse vult.* Et sanctus Ioannes Damascenus volens probare creaturam rationalem, esse non necessitate constructam, sed liberam voluntate, pro-

bat ex Deo: *Id quod hinc, inquit, perspicuum est. Nam cum Deus natura bonus sit, & natura conditor & natura Deus, haudquaquam hac necessitate est. Equis enim hanc ei necessitatem imposuerit.* Vbi non necessitatem sed liberam voluntatem respectu bonitatis ac deitatis ponit, quatenus illa Dei libera voluntate non necessitate diliguntur. De arbitrii quippe libertate, non naturam sermo est, quomodo Ioannes Scotus similem Augustini locum expunit. Et sanctus Bernardus: *Caelestis Angelus aut etiam Deus ipse permanet libere bonus, propria scilicet voluntate, non aliqua extrinseca necessitate.* Et iterum: *Ceterum nec Deus caret libero arbitrio, nec diaboli, quoniam id quod ille esse non potest malus, non infirma facit necessitas, sed firma in bono voluntas & voluntaria firmitas. Quod si quis non vult in bonum respicere non aliena facit violenta oppressio, sed sua ipsius in malo obdurnata voluntas, ac voluntaria obstinatio.* Et iterum evidentissime: *Quemadmodum ipse (Deus) sui iuris erat, suaeque ipsius voluntatis (id est, libertatis) non necessitatus erat quod bonus erat, ita &c.* Et inter Scholasticos sanctus Thomas: *Deus sua voluntate libere amat seipsum licet de necessitate amet seipsum.* Et Ioannes Scotus: *Voluntas divina necessario vult bonitatem suam, & tamen in volendo eam est libera.* In quibus testimoniis divi Augustini doctrinam genuinè consignantibus, certissimum est, non venisse veteribus in mentem, ut libertatem Dei qua peccare & injustus esse & seipsum negare non potest, in eo ponerent: quod potest hoc vel illud bonum facere, ut recentiores putant, sed in hoc ipso quod liberissime, quamvis necessario, iustitiam bonitatemque suam diligit. Eodem prorsus modo quo beatos Angelos, non eatenus liberos esse voluit, quatenus possunt hoc vel illud bonum facere (sicut Scholastici Scriptores veteres renitentes ex privatis suae doctrinae principiis torquere volunt) sed in hoc ipso quod immobili voluntate Deum ita diligunt, ut peccare non possint, ut jam dicendum est.

CAPVT OCTAVVM.

Item ex libertate beatorum hominum & Angelorum.

SE D libertas beatorum sive hominum sive Angelorum, multo invictius demonstrat, simplicem illam necessitatem, sublata omni omnino indifferentia & contrarietatis & contradictionis, non officere, in doctrina sancti Doctoris, libertatis arbitrio. Pro quo intelligendo notandum est, doctrinam Augustini esse constantissimam adversus Pelagianos, primum hominem quidem fuisse liberi arbitrii, sed ita ut bene velle posset & male, sed in futura vita arbitrium fore liberum in bono, usque adeo ut male velle non possit, idque non aliqua metaphoricâ libertate, sed illâ omnino, qua dicitur liberum arbitrium. Qua de re sic Augustinus: *Sic enim*

oportebat prius bonum fieri ut & bene velle posset & male, nec gratis si bene, nec impiane si male. postea vero sic erit, ut male velle non possit, nec ideo libero carebit arbitrio. Multo quippe liberius erit arbitrium quod omnino non poterit servire peccato. Et in libro de Correctione & gratia: *Possit enim (Adam) perseverare etiam si velle quod non vult, de libero descendit arbitrio, quod tunc ita liberum erat, ut bene velle posset & male. Quid erit autem liberius libero arbitrio quando non poterit servire peccato: quia futura erat homini sicut facta est & Angelis (nulli, merces meriti. Et paulo post: Prima ergo libertas voluntatis erat, posse non peccare, id est, non deficere ab amore boni, novissima erit multo maior, non posse peccare, id est, non posse deficere. Quod*

continuo

con iud. verbis alijs eodem sensu exprimit: Prima erat perseverantia potestas, bonum, id est, Deum, posse non deserere; novissima erit felicitas perseverantia bonum non posse deserere. In eo quippe peccatum situm est, quod à bono, hoc est, à Deo deficitur. Et in libris de Civitate Dei luculentissimè: *Nec ideo liberum arbitrium non habebunt, quia peccata eos delectare non poterunt. Magis quippe erit liberum à delectatione peccandi ad delectationem non peccandi indeclinabilem liberatum. Nam primum liberum arbitrium, quod homini datum est, quando primum creatus est rectus, potuit non peccare, sed potuit peccare: hoc autem novissimum eo potentius erit, quo peccare non poterit. Arbitrium illud manere tamen liberum est, si peccare non possit, id est, est infirmitas illa deficienti & cadendi ex voluntate bona seu amore Dei auferatur, probat ex libero arbitrio ipseus Dei: Certe Deus ipse nunquam quia peccare non potest, ideo liberum arbitrium habere negandus est? pluribus testimonijs id alitri posset uberius si res postularet, sed in re manifesta non est immorandum. Nam ex istis valde luculentis apertissimum est, de proprijs dicitur libertate esse sermonem, à qua scilicet & ipse Deus liberi arbitrijs esse dicitur, & quam Pelagiani acerrimè oppugnabant, contendentes nec ante gratiam, neque post gratiam esse liberum arbitrium, juxta doctrinam Augustini, eo quod ante gratiam libertas mali necessitate, post gratiam boni necessitate & mali impossibilitate tolleretur, ut latius infra dicturi sumus. Hunc enim eorum errorem percussit Augustinus, cum tam sollicitè liberum arbitrium in futura vita, cum indeclinabili illa non peccandi voluntate permanens esse contendit.*

Hanc igitur doctrinam cum sit certissima, quamvis & Scholastici admittere videantur, in ejus tamen intelligentia non mediocriter hallucinantur. Arbitrantur enim, nihil aliud hic Augustinum tradere, quam quod liberum arbitrium ideo liberum in beata vita futurum sit, quia erit indifferens ut hoc bonum eligat vel non eligat, vel etiam incommutabile illud. Quod enim in pluribus alijs doctrinæ capitibus eis contigit, & sæpius in hoc opere demonstrabitur, hoc etiam in præsentibus argumentis eis usu venit, ut Augustini verba in sensu à se præoccupatos, quamvis alienissimos ab ejus mente, detorqueant. Cum enim ipsi nullam suspicari possint libertatem arbitrii, nisi semper hæsitantem & quasi in bivio quodammodo fluctuantem ut eligat vel non eligat, eligat hoc aut illud, putant & Augustinum cum liberum arbitrium nominat, de simili semper indifferentia loqui. Quo sanè nihil absurdius dici potest. Nam quamvis non neget Augustinus talem indifferentiæ statum etiam sub arbitrii libertate, quamvis infimum & abjectissimum, comprehendi, solum tamen istum eo nomine designari, capitaliter ejus doctrinæ adversatur. Quod ita verum est, ut cum tot libros exaraverit Augustinus de libero arbitrio adversus Manichæos, de gratia

A non tollente libertatem adversus Pelagianos, vix ullum vestigium reperiri possit, ubi de ista libertate loquatur. Sed de hoc alias uberius. Nunc tantum dico, dum Augustinus docet liberum arbitrium beatorum ita liberum esse ut peccare non possit, nullo modo istud velle quod Scholastici imaginantur, de indifferentia ad hoc vel illud bonum, sed quod liberum arbitrium erit liberrimum in illo ipso affectu & voluntate non peccandi, hoc est, in illa stabili, perpetua & immutabili voluntate non deficienti ex amore Dei. Quæ voluntas non est aliud, quam amor firmissimus æquitatis & justitiæ sempiternæ, quæ est Deus noster. Peccare namque Augustino non est aliud, quam à bono, hoc est, à Deo seu Dei amore qui est veritas & justitia deficere, sicut plurimis testimonijs demonstrare facillimum est. Vnde illud in libro duodecimo de Civitate Dei: *Cum se voluntas relicto superiore ad inferiora convertit, efficitur mala. Et inferius: Deserere ab eo quod summe est, ad id quod minus est, hoc est incipere habere voluntatem malam. Et rursus: Nec talem voluntatem facit nisi defectio quæ deseritur Deus, cuius defectio etiam causa utique deficit. Et clarissimè paulo post de Angelis loquens: Et à quo facti sunt, amore cum quo facti sunt, cohererunt. Eoque sunt isti ab illorum societate discreti, quod hi in eadem bona voluntate, id est, amore, manserunt, illi ab ea deficiendo mutati sunt, mala scilicet voluntate, hoc ipso quo à bono defecerunt. Vnde in libro primo contra adversarium legis & Prophetarum, quod sæpe docuit, Adamum potuisse peccare si vellet, hoc vocat, posse deserere Deum, & in celestibus rebus esse creaturam, quæ nunquam deserit Deum. Ex quibus constat, licet peccare est ab amore Dei seu bona voluntate deficere, ita non peccare, est in amore stabilem & immobilem permanere, & peccare non posse est, non posse ab amore seu bona voluntate deficere. Vnde illud trinitissimum Augustini *Carnis est quæ non peccat, quia caritas est bona voluntas seu amor Dei. Hinc est enim quod illam voluntatem non peccandi in Angelis vocat voluntatem quæ semper incommutabilis cum veritate persit, nunquam autem peccare volunt: quæ perseverantissimè à voluntate non peccandi & perpetuam tuenda iustitiæ voluntatem; imo liberam voluntatem quæ non peccant. His ergo tantum certissimis prædictis fundamentis, docet Augustinus, arbitrium Beatorum esse liberrimum, in hoc ipso quod peccare non possint, hoc est, in illa ipsa immobili voluntate non peccandi, seu non deficienti ab amore Dei, seu, quod idem est, in illa stabilissima æternæque voluntate fruendi incommutabili ejus veritate atque justitia. Impotentia quippe deficienti non est aliud, quam potentia permanendi, seu immobilis firmitas semper amandi.**

D Hunc igitur esse verissimum indubitatumque sensum Augustini, ex pluribus capitibus evidentissimè demonstrari potest. Primò ex ipsa illa comparatione utriusque libertati, primi hominis & Beatorum, & ex phrasibus quibus utitur. Nam cum dicit, primum

Lib. 12. de Civitate Dei

cap. 1. ult.

Lib. 1. contra Adversarium legis & Prophetarum

cap. 14.

Lib. 12. de Civitate Dei

cap. 1.

Lib. 1. contra Adversarium legis & Prophetarum

cap. 14.

Lib. 1. contra Adversarium legis & Prophetarum

cap. 14.

Lib. 1. contra Adversarium legis & Prophetarum

cap. 14.

Lib. 1. contra Adversarium legis & Prophetarum

cap. 14.

Lib. 1. contra Adversarium legis & Prophetarum

cap. 14.

Lib. 1. contra Adversarium legis & Prophetarum

cap. 14.

Lib. 1. contra Adversarium legis & Prophetarum

cap. 14.

Lib. 1. contra Adversarium legis & Prophetarum

cap. 14.

Lib. 1. contra Adversarium legis & Prophetarum

cap. 14.

Lib. 1. contra Adversarium legis & Prophetarum

cap. 14.

Lib. 1. contra Adversarium legis & Prophetarum

cap. 14.

Lib. 1. contra Adversarium legis & Prophetarum

cap. 14.

Lib. 12. de Civitate Dei

cap. 1.

Lib. 1. contra Adversarium legis & Prophetarum

cap. 14.

Lib. 1. contra Adversarium legis & Prophetarum

cap. 14.

Lib. 1. contra Adversarium legis & Prophetarum

cap. 14.

Lib. 1. contra Adversarium legis & Prophetarum

cap. 14.

Lib. 1. contra Adversarium legis & Prophetarum

cap. 14.

Lib. 1. contra Adversarium legis & Prophetarum

cap. 14.

Lib. 1. contra Adversarium legis & Prophetarum

cap. 14.

Lib. 1. contra Adversarium legis & Prophetarum

cap. 14.

Lib. 1. contra Adversarium legis & Prophetarum

cap. 14.

Lib. 1. contra Adversarium legis & Prophetarum

cap. 14.

Lib. 1. contra Adversarium legis & Prophetarum

cap. 14.

mum hominem ita liberum fuisse ut bene velle A
 posset & male, non hoc vult Augustinus, quafi male velle seu peccare posse, pars esset libertatis ejus, sed hoc, quod ita esset libera voluntas in bono, ut tamen in eo voluntas non esset stabilis, sed deficere posset; postea vero voluntas illa tam erit stabilis ut deficere seu peccare non possit, & idcirco liberior. In qua comparationis illius intelligentia, nulla ratio habetur potestatis peccandi, quasi pars esset libertatis, sed tantummodo potestatis beneficiendi seu bonæ voluntatis, quam in Adamo & Beatis differentem in eo fuisse tradit, quod in Adamo esset adhuc mobilis & infirma, in beatis immobilis, robusta, perpetua, & idcirco liberior. Patet hoc in primis ex illis ipsis locutionibus allegatis, quibus dicit ante ita liberum fuisse, ut posset non peccare, non deserere Deum, id est, ut alibi dicit, ut posset perseverare in bono, perpetuam habere voluntatem ad permanendum cum Deo. B
 Postea vero liberius futurum, quia peccare non poterit, quia peccato servire non poterit, quia bonum deserere non poterit. Quæ perspicue significant, non in eo majorem esse libertatem, quod tunc poterit eligere hoc vel illud bonum (de quo nunquam vel verbulo Augustinus mentionem fecit) sed quia non amplius poterit voluntas bona mutari. Quod clarius adhuc significatur in ultimo loco ex libris de Civitate Dei. Cum enim dixisset, nec ideo liberum arbitrium habebunt, quia peccata eos delectare non poterunt, statim adjicit: Magis quippe erit liberum & delectatione peccandi, usque ad delectationem non peccandi inclinabilem liberum. Hoc est, in eo erit arbitrium, seu voluntas liberior, quod eo usque crescat libertas non peccandi seu non deficiendi ex amore Dei, quod cum ante tantummodo non delectaretur peccare (hoc est, ut nulla deficiendi delectatione seu titillatione tangeretur, tunc ita idem arbitrium seu voluntas in libertate roborabitur, & implebitur celestis amoris delectatione, ut neque delectatione peccandi seu deficiendi tangi possit, sed potius indeclinabiliter Deo delectetur. Significatur ergo, libertatem arbitrii in illa ipsa non peccandi seu bene volendi voluntate crescere, nec umbra est ulla, vel ibi, vel in omnibus scriptis ejus, quod libertatem in eo majorem fieri velit, quod possit eligere vel non eligere, hoc eligere vel illud bonum. Quid enim hoc ad majorem non peccandi libertatem facit, quod in illis arbitrium indifferens moveat, cum & in hujusmodi electione & non electione, vel in electione hujus vel illius boni tanto fuerit indifferentionis, quanto minus intellectus acie penetrabat, quod bonum cum summo bono inseparabili vinculo neceretur. Hoc enim quo penetratur magis, eo minor est indifferentionis electionis alterius, & quo minus, eo major. Sed, ut dixi, nullum vestigium est vel ibi vel usquam alibi quod in illa indifferentione posuerit Augustinus majorem arbitrii libertatem; cum ad propositum ejus nihil profus faciat, sed arbitrium in illo ipso amore justitiæ liberum fieri docet, dum ab illo non

potest amplius peccando deficere. Hoc enim ipsum in eodem loco manifestat id quod uberius adjicit: Sed quia peccavit ista natura cum peccare potuit, largiore gratiâ liberatur, ut ad eam perducatur libertatem in qua peccare non possit. Ecce in eo ipso ponit majorem illam libertatem arbitrii, quod gradatim voluntas eadem liberior in non peccandi potestate fiat, dum fit robustior, immobilis & perpetua, quæ mutari non possit succedente voluntate peccandi, sicut in Adamo non fuit perpetua, sed deificando mutata est. Quod aperius dicit in Enchiridio, dum docet, quod Deus voluisset primum hominem ad meliora perducere ubi iam nec posset voluntatem habere peccandi, si ad permanendum sine peccato, sicut factus erat perpetuam voluntatem habiturum esse præfisset. Vbi apertissime indicat in eo minus liberum fuisse primi parentis arbitrium, quod voluntas non peccandi seu justitiæ non erat tanti roboris, ut maneret perpetua; & ad illam libertatem arbitrium esse perducendum, ut non possit ab illa voluntatis bonæ perpetuitate deflectere. Sed sicut immobiliter & perpetuo bonum, id est, Deum seu justitiam vult ac diligit; ita immobiliter & perpetuo malum, id est, peccare nolet. Quod eleganter expressit alio in loco alijs verbis eodem sensu, in ipsdem libris de Civitate Dei: Timor ille castus permanens in seculum seculi, si erit & in futuro seculo, non est timor exterritus a malo, quod accidere potest, sed tenens in bono, quod amitti non potest. Vbi enim boni adepti amor immutabilis est, profecto si dicitur potest, mali cavendi timor securus est. Timoris quippe casti nomine ea voluntas significata est, quæ nos necesse erit nolle peccare: & non sollicitudine infirmitatis, ne forte peccemus; sed tranquillitate caritatis cavere peccatum. Ecce quod alibi toties dixit arbitrium tunc ita liberum futurum ut peccare non possit, per hoc explicatum, quod necesse erit nolle peccare: quod ut intelligeremus non aliter fieri nisi robore bonæ ac stabilis voluntatis justitiæ caritate diligenti, addit, hoc fieri non sollicitudine seu timore infirmitatis, sed tranquillitate caritatis, videlicet Deum ac justitiam immobiliter diligenti. Libertas ergo ab Augustino in ipsa illa voluntate perpetua non peccandi, seu justitiæ diligenti apertissime collocatur. Vnde & de Angelis loquens, qui neque viatores peccavere, neque beati peccabant unquam: Et ratio quidem si certa conspicitur qua manifestum fiat, esse oportuisse creaturam, quæ nunquam peccaverit, nunquam peccatura sit, etiam illud eandem ratio veniat, a peccato illam liberam voluntate abstinere, neque coactam non peccare, sed sponte. Hic apertissime liberam voluntatem vocat, illam ipsam voluntatem, quæ Angeli semper & immobiliter abstinent a peccato; quæ voluntas non est alia quam ipsa perpetua voluntas caritatis, quæ justitiam semper diligens, semper a peccato abstinere facit, hoc ipso quo robusta & immutabilis permanet.

Sed ut nemini dubium remaneret, hanc esse genuinam ipsissimamque Augustini mentem,

Ee

In Enchir.
 cap. 104.

In Enchir.
 cap. 104.

In Enchir.
 cap. 104.

Lib. 14. de
 Civit. c. 9.

Lib. 3. de lib.
 arbit. c. 12.

non vero illam que circumspiciuntur Docto-
ri à S. holasticis attribuitur, hoc ipsum ex
eodem omnino loco, ubi liberum arbitrium
non interiturum in cælo boni necessitate, sed
liberius futurum asserit, perspicue patet. Cum
enim præmississet, *primum liberum arbitrium
posse non peccare, novissimum non posse peccare*, ita
consequenter nullo verbo interiecto adiecit,
voluntatem rationem majoris libertatis: *Sic enim erit
manifesta voluntas pietatis & æquitatis, id est,
voluntas diligens iustitiam seu Deum, quomodo
est felicitatis. Nam utique peccando nec pietatem nec
felicitatem retinimus, voluntatem vero felicitatis nec
perdita felicitate perdidimus. Ecce perspicue ex-
plicat quo pacto velit intelligi, liberius esse
arbitrium beatorum, nempe quia voluntas
non peccandi, seu, ut ipse loquitur, voluntas
pietatis & æquitatis erit manifesta, hoc est, quia
beatificus amor iustitiæ stabilis erit & perpe-
tuus. Tantum ergo abest, ut potestas amit-
tendi bonam voluntatem fuerit pars liberta-
tis etiam in primo homine, ut potius hac unâ
& sola causâ fuerit libertas ejus minor. Quis
enim nisi satis dixerit, tunc esse liberiores
voluntatem bonam cum amitti potest? Ut
enim ipse Augustinus addit: *Certe Deus ipse
namquid quis peccare non potest, ideo liberum arbi-
trium habere negandus est?* Nam & ipse non
aliter peccare non potest, nisi quia voluntas
qua iustitiam, hoc est, seipsum diligit, æterna,
immutabilis, & indefectibilis est. Quapro-
pter uberius adhuc & ab omni ambiguitate
remotis verbis explicans, quam voluntatem
beatorum, & quo pacto liberam esse sentiat,
subiungendo concludit: *Erit ergo Civitatis illius
(cælestis) & una in omnibus & inseparabilis in
singulis voluntas libera, ab omni malo liberata, &
impleta omni bono, suens indeficiente æternorum
inconditate gaudiorum. Ecce iterum voluntas
impleta omni bono, voluntas fruens indefi-
ciente æternorum iucunditate gaudiorum, est
illa voluntas libera que peccare non potest,
quia illa est ipsissima illa voluntas inamissibi-
lis pietatis & æquitatis, que ideo hic alio
nomine idem omnino significante, vocatur
voluntas inseparabilis, scilicet ab arbitrio volun-
tatis, quia inamissibilis. Voluntas enim non
hic sumitur pro potentia voluntatis, sed ut
initio monui, potest semper ab Augustino &
laetitatis autoribus sumitur pro ipso volun-
tatis actu, quam voluntatem dicimus.**

Sed ex eodem illo loco aliud non leve ar-
gumentum sumitur. Nam Augustinus, ut ex-
plicaret liberum arbitrium beatorum esse li-
berissimum, non solum dicit voluntatem pie-
tatis & æquitatis, hoc est, dilectionem Dei seu
iustitiam, ut ipse loqui solet, esse *manifestabilem &
inseparabilem, atque liberam*, sed ita inamissibi-
lem, sicut est voluntas felicitatis, indicans
consequenter ita eam esse quodlibet liberam.
Nam semper docet Augustinus, maxime cum
de illa ipsa libertate beatorum loquitur, vo-
luntatem felicitatis esse liberam omnino vo-
luntatem. Hinc enim illud adversus Pela-
gum, qui libertatem negabat esse, ubi natu-

rali necessitate constringimur: *Perquam absur-
dum est, ut ideo dicamus non pertinere ad voluntatem
nostram, quod beati esse volumus, quia id omnino
nolle non possumus, nescio qua & bona consuetudine
natura. Vbi per voluntatem intelligit liberam
voluntatem seu liberum arbitrium, de quo ibi
disputatio est. Nam istam de voluntate bea-
titudinis esse Augustini mentem apertissime
patet ex Enchiridio ad Laurentium, ubi cum
similiter libertatem beatorum assereret illis
verbis: *Multo quippe liberius erit arbitrium, quod
omnino non poterit servire peccato; statim illam
libertatem eodem modo probat ex libera vo-
luntate felicitatis quam nolle non possumus.
Neque enim, inquit, culpanda est voluntas, aut vo-
luntas non est, aut libera dicenda non est, quia beati
esse sic volumus, ut esse miseri non solum volumus, sed
nequaquam velle possumus. Quibus verbis eviden-
ter docet, non minus liberam esse voluntatem
beatorum qua peccare non possunt, quia sem-
per & stabiliter nolunt à Dei dilectione defi-
cere dum semper diligunt, quam est voluntas
qua miseri esse velle non possumus.**

Et quia responderi potuisset voluntatem il-
lam qua beati esse volumus, esse culpandam
voluntatem, vel et im non esse vocandam vo-
luntatem, aut denique non esse liberam volun-
tatem, & ideo non rectè proferri ad asse-
rendam libertatem in illa perpetua voluntate
beatorum, objectiones illas occupans, tripli-
cem nodum tribus verbis brevissime secat:
*Neque enim culpanda est voluntas, aut voluntas non
est, aut libera dicenda non est. Quali diceret, nam &
illa est laudanda voluntas, ergo & in beatis
multo magis voluntas perpetua & immutabi-
lis pietatis. Nam applicans exemplum ad pro-
positum suum: *Sicut ergo nunc, inquit, etiam
anima nostra nolle felicitatem, ita tunc nolle iniquita-
tem semper habuita est. Vbi nolle iniquitatem,
seu, ut ita dicam, voluntas iniquitatis, eadem
est que superius vocata fuit inamissibilis voluntas
pietatis & æquitatis, itaque inseparabilis in
singulis voluntas libera; voluntas ab omni
malo liberata, voluntas impleta omni bono, vo-
luntas fruens indeficiente æternorum iucunditate gau-
diorum.**

Nec quicquam ad rem presentem facit, quod
voluntas felicitatis sit indifferens quantum ad
exercitium. Nam quamvis istud ita esse con-
cedatur, hoc tamen non attendi voluit Au-
gustinus in illa similitudine, sed hoc tantum
quod restrictio ad unam partem nihil omnino
impediret arbitrij libertatem. Unde fit ut
illa indifferentia exercitij per accidens om-
nino se habeat, ad illam liberi arbitrij ratio-
nem, quam Augustinus in his exemplis con-
sideratam & asseritam cupit, & ideo con-
fidenter docet voluntatem perpetuam pie-
tatis in futura vita, & qua semper nolunt in-
iquitatem, non minus liberam esse quam vo-
luntatem beatitudinis in hac vita, cum ta-
men illa sit perpetua perpetuate exercitij,
hac non item. Nam peccare non posse seu
inamissibiliter velle pietatem & æquita-
tem, & nolle iniquitatem, non est aliud
quam

Lib. 22. de
Civitate, ult.

Lib. 22. de
Civitate, ult.

Ibid.

Lib. 22. de
Civitate, ult.

Lib. de usu
& grat. 646

Ench. 109.

quam inamissibiliter & inseparabiliter amare
justitiam. Idcirco enim peccare non possunt,
quia ab amore justitiæ, hoc est, Dei cessare
non possunt. Hanc autem voluntatem beati
non in potentia, sed in perpetuo exercitio actus
habent. Accedit denique paradoxum in Au-
gustini doctrina inauditum esse, quantum
ego eam perscrutari potui, quod actus aliquis
voluntatis propterea liber sit, quia ab illo de-
fistere voluntas & non agere potest; cum po-
tius diametraliter è contrario, semper ab eo
propterea libertas alicujus actus asseratur, quia
voluntas eam agere potest. Ex quo fit ut in
illo acerrimo diuturnoque conflictu, quo cum
Pelagianis de gratia & voluntatis libertate de-
certatum est, in nullis ejus libris vel semel in-
veniri queat unus textus vel vestigium opinio-
nis istius; quod idcirco voluntas sub gratia
quæ facit eam facere, maneret libera, quia ces-
sare potest; sed potius conspirant omnia id
circo esse liberam, quia gratia voluntatem
nihil agentem potentissime velle & operari
facit. Nam quamvis verissimum sit, volunta-
tem sub gratia Dei ab agendo posse cessare (sic-
ut & in Adamo & Angelis sine ulla dubitatione
cessare potuit) hoc tamen, ut dixi, veræ liber-
tatis voluntatis humanæ, juxta Augustinum,
per accidens conjunctum est, & nihil om-
nino ad libertatem volendi & operandi facit;

usque adeo, ut ego ingenue loquendo, miraculi
loco habiturus essem, si in Augustini doctrina
ostendi posset, voluntatem quæ potentissime &
immobiliter & perpetuo justitiam diligit &
operatur, non esse in ista volitione & operatio-
ne liberam: sed potius è contrario, prout ejus
doctrinam & principia perlustravi, nihil ipse
invenire posset, nisi solum Deum, quod majori
arbitrij libertate gauderet. Vnde istud August.
celeberrimum, cui omnis ejus reliqua doctrina
consentit, *Hæc voluntas libera tanto erit liberior,*
quanto sanior, tanto autem sanior quanto divina mi-
sericordia gratiaque subiectior. Quam sententiam
sicut perfectissime in illa perpetua voluntate
pietatis seu amore Dei, impleri nemo sanæ
mentis dubitare sinitur; ita ab illa valde re-
motum est illud indifferentiæ philosophicæ
æquilibrium, juxta quod tanto fit liberior vo-
luntas, quanto magis sub gratia cessare, vel
aliud quam gratia instigat facere potest. Vnde
nihil mirum, si juxta horum sententiam, gra-
tia cum in summo fuerit, qualis est beatorum,
indifferentem libertatem directe destruat, ju-
xta Augustinum verò, directe astruat. Quæ
duo quemadmodum tantum à se discrepant,
quantum arcticus polus ab antarctico, ita ratio
libertatis quam Augustinus docet à recentio-
rum libertate dissentit.

CAPVT NONVM.

Ex libertate Christi Domini.

NE c dissimile est præcedenti argu-
mento, id quod de Christi Domini
libertate sæpe contra Pelagianos
Augustinus tradit. Cùm enim illi
invidiosissime de gratia quasi libertatem ar-
bitrij destruente, quererentur, sæpe obturat
illis os Augustinus profertendo urgentissi-
mam de Christi Domini libertate humilitu-
dinem, cujus arbitrium, quamvis non possit
ullum peccatum ullumque malæ voluntatis
motum admittere, liberrimum tamen in non
peccando fuit: *Neque enim metuendum erat ne
isto ineffabili modo in unitatem persona à verbo Dei
natura humana suscepta, per liberam voluntatis
peccaret arbitrium, cum ista susceptio talis esset,
ut natura hominis à Deo ita suscepta, nullum in se
motum malæ voluntatis admitteret. Quod in En-
chiridio dicit: ut nullum passit habere peccatum.*
Itemque ut *sciret quodammodo ipsa gratia illi ho-
mininaturalis, qua nullum peccatum possit admit-
tere.* Et in libro de Prædestinatione Sancto-
rum: *Nunquid metuendum fuit, ne accedente
grate homo ille libero peccaret arbitrio? An ideo in
illo non libera voluntas erat, ac non tanto magis
erat, quanto magis peccato servire non poterat? Ex-
quibus testimonijs tria colliguntur. Primum,
non hic agi de libertate Christi ad faciendum
bonum. Sicut enim differunt toto cælo, ab-
stinere à malo & facere bonum, Spiritu san-
cto etiam illa duo distinguente, Declina à malo,*

& fac bonum; ita quoque libertas arbitrij ad
non faciendum malum, & ad faciendum ope-
ra bona. Vnde de faciendo bono præmiserat:
*Illam nativitatem bona opera secuta sunt, non bona
opera meruerunt.* Et mox de non peccando:
Neque enim metuendum erat &c. Augustinus hic
igitur asserit liberam fuisse Christi volunta-
tem, non solum qua peccare nollet, sed qua
peccare non posset, aut motum aliquem malæ
voluntatis admittere. Quamvis autem facile
intelligi possit, indifferentiam aliquam ad
opera diversa bona remanere potuisse, quo-
modo tamen indifferentia ad non peccandum
remaneret non apparet. Illa quippe voluntas,
sicut in contrarium non poterat immutari,
ita nec à detestanda iniquitate cessare: cum
non esset alia voluntas illa, quam qua justi-
tiam Dei peccato repugnantem sine cessatione
diligebat; vel si eam ab illa distinguere vo-
luerimus, tam est perpetua, quam voluntas im-
mutabilis justitiæ, quam indivulsa comitatur.
Secundo colligitur, determinationem vo-
luntatis Christi perpetuam ad non peccan-
dum, seu ad malæ voluntatis motum repellen-
dum, nullo modo libertatis ejus officere, sed
proficere. Expresse quippe dicit; tanto magis
Christi voluntatem esse liberam, quanto ma-
gis peccato servire non potest. Certissimum
autem est, multo minus peccato servire posse,
qui perpetuo & immutabili actu capitaliter